

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.003.01.2020

Dr Krzysztof Duda
p.o. Dyrektor
Instytut Zootechniki
Państwowy Instytut Badawczy
ul. Sęrego 2
31-047 Kraków

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/024 – Strategiczne programy badań naukowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Instytut Zootechniki Państwowy Instytut Badawczy (<i>Instytut lub IZ PIB</i>), ul. Sarego 2, 31-047 Kraków
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krzysztof Duda, p.o. Dyrektor (<i>Dyrektor</i>), od 21 stycznia 2020 r. ¹
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Realizacja strategicznych programów badań naukowych. 2. Osiągnięcie założonych efektów strategicznych programów badań naukowych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2011-2020 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych) ² , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontrolerzy	1. Dariusz Jankowski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/69/2020 z 29 kwietnia 2020 r. 2. Piotr del Fidali, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/74/2020 z 8 maja 2020 r.

(akta kontroli str.1-5, 9, 12)

¹ W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Maciej Pompa - Roborzyński, Dyrektor, od 21 lutego 2017 do 20 stycznia 2020 r.; Eugeniusz Herbut, Dyrektor, od 10 lipca 2013 r. do 20 lutego 2017 r.; Jędrzej de Pelikan Krupiński, Dyrektor, od 1 stycznia 1987 do 9 lipca 2013 r.

² 23 czerwca 2020 r.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489 ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Instytut zrealizował główne założenia projektu *Kierunki wykorzystania oraz ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w warunkach zrównoważonego rozwoju* (projekt) w ramach programu Środowisko naturalne, rolnictwo i leśnictwo BIOSTRATEG. Projekt został zrealizowany zgodnie z opisem i harmonogramem oraz przyczynił się do rozwoju wiedzy w obszarze objętym badaniami. Instytut na znaczną skalę upowszechniał wyniki projektu, m.in. podczas licznych wystaw oraz za pomocą filmów reklamowych.

Rozliczane przez Instytut koszty spełniały kryteria kwalifikowalności ustalone w umowie z Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (*NCBiR* lub *Centrum*), przy czym w ocenie NIK na etapie sfinalizowania zakupu i uruchomienia sekwenatora kapilarnego w 2016 r. nie postępowano rzetelnie, gdyż wykonawcy wypłacono pełne wynagrodzenie w wysokości 499,2 tys. zł, pomimo iż nie zostały spełnione wszystkie warunki umowne, tj.: uruchomienie urządzenia i przeszkolenie personelu. Ze względu na powyższe pracownicy Instytutu nie mogli korzystać z sekwenatora do 10 maja 2016 r., tj. przez 46 dni od dnia podpisania protokołu odbioru i 34 dni od dnia, kiedy upływał ostateczny termin wykonania umowy. Następnie zaniechano naliczenia i wyegzekwowania od wykonawcy kar umownych w szacowanej wysokości 17 tys. zł za opóźnienie w wykonaniu umowy, co było również działaniem nierzetelnym.

Ustalono również, że w zamówieniach nr ZP-01/11/17, ZP-01/09/16 i ZP-01/12/16 naruszono art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych*⁵, gdyż zawierający w imieniu Instytutu umowy nie złożyli oświadczeń o braku lub istnieniu okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania.

NIK zwraca uwagę, że dwa wskaźniki⁶ (dotyczące liczby publikacji oraz liczby zgłoszonych wzorów użytkowych) spośród pięciu wskaźników produktu nie zostały zrealizowane w całości, a stan realizacji pięciu z sześciu wskaźników produktu oraz trzech z pięciu wskaźników wpływu wynosił 0%. Ponadto Instytut w raporcie końcowym wykazał 64 publikacje, zawyżając o dwie publikacje (3,2%) wykonanie wskaźnika, wskutek dwukrotnego ujęcia w raporcie artykułu wysłanego do czasopisma przed rozpoczęciem realizacji projektu.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę ogólną opisową.

⁵ Dz. U. z 2019 r., poz. 1843, dalej: *upzp*.

⁶ Wskaźniki ujęte we wniosku o dofinansowanie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁷ kontrolowanej działalności

OBSZAR	1. Realizacja strategicznych programów badań naukowych
Opis stanu faktycznego	<p>Centrum zawarło 22 grudnia 2016 r. z Instytutem, jako liderem konsorcjum, oraz sześcioma innymi współwykonawcami⁸, umowę na realizację projektu, który obejmował następujące zagadnienia badawcze:</p> <ol style="list-style-type: none">1) zastosowanie genetyki molekularnej i biotechnologii w kreowaniu postępu biologicznego w produkcji roślinnej i zwierzęcej, w tym ryb z obszaru problemowego bezpieczeństwa żywnościowe i bezpieczeństwo żywności;2) opracowanie nowoczesnych metod przechowywania, monitorowania i waloryzacji materiałów w bankach genów bazujących na kriobiologii, biotechnologii i bioinformatyce z obszaru problemowego ochrona bioróżnorodności i zrównoważony rozwój rolniczej przestrzeni produkcyjnej;3) poszukiwanie i doskonalenie tradycyjnych technologii i technik stosowanych w przetwórstwie żywnościowym na małą skalę z obszaru problemowego ochrona bioróżnorodności i zrównoważony rozwój rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Określone w umowie koszty kwalifikowalne w projekcie wynosiły 24 550,1 tys. zł, a wysokość dofinansowania – 17 164,2 tys. zł. Ostateczna planowana wysokość dofinansowania została ustalona aneksem nr 3/2019 z 22 lipca 2019 r. na mocy, którego zmniejszono koszty kwalifikowalne do 24 508,5 tys. zł, a dofinansowania do 17 135,2 tys. zł. Zmniejszenie wartości projektu wynikało z dokonanych przesunięć pomiędzy fazą badawczą a fazą przygotowania do wdrożenia projektu i faktu, że część środków z fazy badawczej nie została w pełni wykorzystana⁹. Faktycznie koszty projektu wyniosły ogółem 24 512,4 tys. zł, z czego koszty kwalifikowalne 24 436,4 tys. zł (99,7%). Koszty kwalifikowalne fazy badawczej projektu wyniosły 20 298,5 tys. zł, a fazy przygotowania do wdrożenia 4 137,9 tys. zł. Wnioskowana przez Instytut wysokość dofinansowania wyniosła odpowiednio 13 679,4 tys. zł (67% poniesionych kosztów kwalifikowalnych) i 3 393,8 tys. zł (82% poniesionych kosztów kwalifikowalnych), tj. łącznie 17 073,2 tys. zł (99,6% wartości wynikającej z umowy wraz z aneksami i 70% poniesionych kosztów kwalifikowalnych). Do dnia zakończenia kontroli NCBiR wypłacił 15 912,8 tys. zł, a pozostała kwota zostanie wypłacona po pozytywnym zaopiniowaniu złożonego przez Instytut raportu końcowego. W ramach projektu uzyskano dochody w wysokości 26,9 tys. zł z tytułu odsetek narosłych na rachunku bankowym od otrzymanych zaliczek, które zostały zwrócone 17 lutego 2020 r. do NCBiR.

(akta kontroli str. 515-522, 529)

We wniosku o dofinansowanie Instytut przedstawił dorobek dziewięciu naukowców spośród tych, którzy uczestniczyć mieli w projekcie, w tym kierownika projektu.

⁷ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁸ Uniwersytet Rolniczy im. Hugona Kollątaja w Krakowie, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie, Stadnina Koni Michałów spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Stadnina Koni Janów Podlaski spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, Małopolska Hodowla Roślin spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, JK spółka z ograniczoną odpowiedzialnością.

⁹M.in. z powodu poczynionych oszczędności przy kupnie odczynników, kontenera do przechowywania kriokonserwowanych oocytów i zarodków, rezygnacji z kupna wirówki i wagi analitycznej z uwagi na możliwość ich wypożyczenia, czy też wykorzystania sprzętu będącego w dyspozycji konsorcjantów, które nie było przewidziane na etapie przygotowania wniosku o dofinansowanie.

Przedstawiono zarówno ich publikacje, jak i projekty badawcze, w których uczestniczyli. Wskazano, że kierownik projektu był m.in.:

- kierownikiem zadania w projekcie realizowanym w ramach VII Programu Ramowego UE - ERIN (European Ruminant Infrastructure Network, okres realizacji 2008-2010);
- koordynatorem projektu rozwojowego – Uzyskanie transgenicznych świń jako dawców tkanek i narządów do transplantacji u ludzi oraz ich biotechnologiczna, fizjologiczna i medyczna charakterystyka (okres realizacji 2009-2013);
- kierownikiem zadań badawczych wchodzącego w skład projektu rozwojowego *Transgeniczne bioprotezy zastawek serca tworzone w oparciu o techniki inżynierii tkankowej*, realizowanego przez Fundację Rozwoju Kardiochirurgii (okres realizacji zadania 2009-2012);
- kierownikiem zadania badawczego wchodzącego w skład projektu *Badania nad opracowaniem technologii produkcji skutecznego płynu do przeszczepu nerek* (okres realizacji 2012-2013);
- kierownikiem dwóch zadań badawczych wchodzących w skład projektu *Opracowanie innowacyjnej technologii wykorzystania tkanek transgenicznych świń dla celów biomedycznych* (Akronim: MEDPIG, okres realizacji 2014-2017).

Na dorobek naukowy pozostałych wymienionych we wniosku naukowców, poza publikacjami, składał się również udział w 19 różnych projektach badawczych.

(akta kontroli str. 529)

Po złożeniu 23 lipca 2015 r. wniosku o dofinansowanie i opublikowaniu 30 października 2015 r. przez NCBiR wyników konkursu, ale przed terminem rozpoczęcia realizacji projektu (16 maja 2016 r.) oraz zawarciem umowy o dofinansowanie (22 grudnia 2016 r.) dokonano zmiany składu konsorcjum oraz powołano w Instytucie Kierownika Projektu (*Kierownik*) oraz Biuro Projektu (*Biuro*). W okresie realizacji projektu nie zachodziły zmiany składu konsorcjum ani inne zmiany organizacyjno-prawne mające bezpośredni wpływ na realizację projektu.

(akta kontroli str. 406-514, 529)

Podczas realizacji projektu Instytut opierał się na ogólnych założeniach schematu zarządzania PRINCE2. Zakres obowiązków każdej z osób w Biurze został ustalony zarządzeniem Dyrektora w sprawie określenia sposobu zarządzania projektem¹⁰ oraz w aneksach do umowy i zakresach czynności pracowników wchodzących w skład Biura. Do zadań powołanego tym zarządzeniem Kierownika Projektu należała m.in. kontrola struktur zarządzania projektem, obsługa prawna projektu, koordynowanie i nadzorowanie prac konsorcjum realizującego projekt, jak również reprezentowanie konsorcjum na zewnątrz. W skład Biura wszedł jego Kierownik, pracownicy obsługi administracyjnej (cztery osoby) oraz kierownicy merytoryczni każdego z siedmiu zadań badawczych (*kierownicy zadań*). Do obowiązków kierowników zadań należał m.in. bezpośredni nadzór nad prawidłowością wykonania umowy z Centrum, zarówno pod względem merytorycznym jak i finansowym.

(akta kontroli str. 523-524)

Kierownik wskazał, że prace zespołu projektowego nie były dokumentowane w sformalizowany sposób. Komunikacja w zespole prowadzona była pisemnie, przy pomocy poczty elektronicznej lub telefonicznie w zależności od wagi sprawy. Dodał, że trzon zespołu projektowego stanowili pracownicy Instytutu będący w stałym

¹⁰ Zarządzenie nr 3/16 z 5 lutego 2016 r. w sprawie określenia sposobu zarządzania projektem Kierunki wykorzystania oraz ochrona zasobów genetycznych zwierząt gospodarskich w warunkach zrównoważonego rozwoju.

kontakcie między sobą, wobec czego nie było potrzeby formalizowania tych kontaktów. Kierownik zaznaczył, że w trakcie realizacji projektu nie występowały problemy z komunikacją pomiędzy uczestnikami projektu.

W skład Biura łącznie z Kierownikiem Projektu wchodziło 13 osób a w pracach badawczych uczestniczyło 204 naukowców, w tym dziewięć osób zaangażowanych w pracę Biura¹¹.

(akta kontroli str. 13-14, 310)

Instytut realizował projekt zgodnie z jego opisem, aktualizowanym harmonogramem i kosztorysem. Środki były przekazywane konsorcjantom przez Instytut w terminach pozwalających na realizację zadań, sukcesywnie w miarę wykorzystania przez nich środków pochodzących z wcześniej udzielonych zaliczek. Instytut był zobowiązany do składania wniosków o płatność nie później niż do 31 października każdego roku, o ile zaliczka miała być wypłacona jeszcze w roku złożenia wniosku i Instytut dochowywał tych terminów z wyjątkiem ostatniego wniosku o płatność, który został złożony 28 lutego następnego roku, tj. 2020. W tym przypadku Instytut zgodnie z umową przekazał zaktualizowany harmonogram płatności do NCBIr 30 października 2019 r., tj. przed terminem upływającym 31 października 2019 r. Składane wnioski o płatność były kompletne, ale w dwóch przypadkach (z ośmiu) złożono autokorekty z uwagi na zwolnienia lekarskie pracowników i zmniejszenia kosztów amortyzacji.

Instytut był zobowiązany do wykazania sumy odsetek bankowych uzyskanych od kwoty finansowania przekazanego na realizację projektu w raporcie końcowym i zwrócenia ich na rachunek bankowy Centrum. IZ PIB dokonał zwrotu odsetek do NCBIr 17 lutego 2020 r. w wysokości 26,9 tys. zł oraz wykazał je w złożonym 26 lutego 2020 r. raporcie końcowym.

Raporty okresowe z realizacji projektu były składane w formie i terminach przewidzianych w umowie z NCBIr, z wyjątkiem raportu za rok 2018. Instytut złożył wniosek do Centrum o odstąpienie od sporządzenia raportu za 2018 r. z uwagi na sporządzenie raportu z fazy badawczej obejmującego okres do 15 listopada 2018 r. NCBIr przychyliło się do wniosku Instytutu, w związku z czym raport okresowy za rok 2018 nie został sporządzony. Raport z fazy badawczej został przesłany do NCBIr 17 grudnia 2018 r., tj. dwa dni po terminie wynikającym z umowy. Raport końcowy został przedłożony w terminie, we właściwej formie, jednak część A raportu zawierała błędy (zagadnienie szerzej opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 289-298, 315-317, 336, 340-342, 345, 373-376, 394, 406-522, 529)

Zmiany w realizacji projektu były wprowadzane trzema aneksami, kiedy umowa tego wymagała lub poprzez ich zgłoszenie, gdy umowa nie przewidywała wymogu sporządzenia aneksu. Zmiany wprowadzone aneksami polegały m.in. na wydłużeniu okresu realizacji projektu z 15 maja 2019 r. do 31 grudnia 2019 r, czy zmianie wykazu aparatury badawczej oraz wartości niematerialnych i prawnych wykorzystywanych do realizacji poszczególnych zadań wraz z ich kosztem.

(akta kontroli str. 529)

Instytut zlecił przeprowadzenie audytu zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *Narodowym Centrum Badań i Rozwoju*¹², który został przeprowadzony w okresie od 19 listopada 2018 r. do 12 grudnia 2018 r., tj. już po zakończeniu fazy badawczej projektu. W trakcie audytu sprawdzono 100% wydatków poniesionych do

¹¹ Kierownik Projektu, Kierownik Biura, kierownicy zadań.

¹² Dz. U. z 2019, poz. 1770, ze zm.

tego czasu¹³ przez członków konsorcjum na realizację projektu. Wykonawca audytu został wybrany z zachowaniem trybu konkurencyjnego poprzez zaproszenie do składania ofert opublikowane na stronie internetowej Instytutu.

(akta kontroli str. 379-380, 529)

Instytut prowadził wyodrębnioną ewidencję księgową środków finansowych w układzie rodzajowym z podziałem analitycznych kosztów, umożliwiającą identyfikację środków wydatkowanych na realizację projektu oraz przechowywał dokumentację projektu w sposób gwarantujący bezpieczeństwo danych związanych z jego realizacją. NCBiR nie wymagało od konsorcjum wniesienia zabezpieczenia wykonania umowy.

(akta kontroli str. 15, 275-281, 324-325, 529)

W ramach realizacji projektu koszty zostały poniesione na cele określone w umowie, które były związane z jego realizacją i zgodne z aktualizowanym kosztorysem projektu¹⁴. Poniesione wydatki ujęto w ewidencji księgowej oraz udokumentowano zgodnie z przepisami o rachunkowości i stosowaną w Instytucie polityką rachunkowości. Poniesione koszty należały do katalogu kosztów określonych w § 12 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lutego 2015 r. *w sprawie warunków i trybu udzielania pomocy publicznej i pomocy de minimis za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju*¹⁵. Realizując projekt poniesiono następujące koszty bezpośrednie:

- 6 222,7 tys. zł na wynagrodzenia (w tym wkład własny 831,5 tys. zł);
- 2 944,4 tys. zł za narzędzia i sprzęt¹⁶ (w tym wkład własny 1 853,6 tys. zł);
- 493,3 tys. zł za budynki i grunty (całość stanowiła wkład własny);
- 1 983,7 tys. zł za doradztwo (w tym wkład własny 689,7 tys. zł);
- 8 666,6 tys. zł koszty operacyjne (w tym wkład własny 3 370,9 tys. zł)

oraz 4 125,7 tys. zł ogólnych kosztów pośrednich (w tym wkład własny 124,2 tys. zł).

(akta kontroli str. 315-317, 336-341, 345, 529)

Koszty zostały poniesione w okresie realizacji projektu za wyjątkiem zakupu sekwenatora kapilarnego wraz z przeszkoleniem pracowników na kwotę 499,2 tys. zł w tym koszty kwalifikowalne 405,8 tys. zł, który został dostarczony i zainstalowany w Instytucie 25 marca 2016 r. NCBiR przychyliło się do wniosku Instytutu o uznanie tego zakupu jako kosztu kwalifikowalnego. IZ PIB uzasadniał wcześniejszy zakup m.in. czasochłonnością procedury przetargowej oraz faktem, że urządzenie miało być wykorzystywane już na samym początku realizacji projektu.

(akta kontroli str. 182-185, 395)

Szczegółową kontrolą kosztów projektu objęto 26 wydatków, wybranych metodą celową¹⁷, których łączny koszt kwalifikowalny wyniósł 3 537,6 tys. zł¹⁸, z czego 1 884,7 tys. zł stanowiły wydatki poniesione z dofinansowania, a 1 652,9 tys. zł wkład własny. Koszty kwalifikowalne tych wydatków stanowiły 21% kwoty dofinansowania projektu oraz 30% kwoty dofinansowania projektu otrzymanej przez Instytut. W Instytucie stosowano procedury określone w upzp. W badanej próbie 53,8%¹⁹ kosztów zostało poniesionych w wyniku przeprowadzonych postępowań

¹³ 17 784,1 tys. zł, tj. 73% kosztów kwalifikowalnych całego projektu

¹⁴ Sprawdzono na próbie obejmującej 26 wydatków, wybranych metodą celową, których łączny koszt kwalifikowalny wyniósł 3 537,6 tys. zł.

¹⁵ Dz. U. poz. 299.

¹⁶ Z czego 18,1 tys. zł stanowiła amortyzacja posiadanych przez konsorcjantów urządzeń.

¹⁷ Według osądu kontrolera z uwzględnieniem najwyższych wartości wydatków.

¹⁸ Całkowita wartość objętych badaniem dowodów księgowych wyniosła 4 318,2 tys. zł.

¹⁹ 8 dowodów księgowych.

o udzielenie zamówienia publicznego w trybie przetargu nieograniczonego²⁰. W pozostałych przypadkach prawidłowo stosowano następujące wyłączenia określone w upzp:

- w sześciu przypadkach (21,3% skontrolowanych kosztów kwalifikowalnych) udzielono zamówień z dziedziny nauki²¹ z zachowaniem zasad określonych w rozdziale 2a ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o *zasadach finansowania nauk*²²,
- w dziesięciu przypadkach (19,2% skontrolowanych kosztów kwalifikowalnych) wartość zamówienia nie przekraczała wyrażonej w złotych równowartości kwoty 30 000 euro²³,
- dwa przypadkach (5,7% skontrolowanych kosztów kwalifikowalnych) dotyczyły usług badawczych i rozwojowych²⁴.

Przy udzielaniu zamówień wyłączonych ze stosowania upzp, w celu zapewnienia konkurencyjności, stosowano zasady określone w wewnętrznych uregulowaniach Instytutu.

Analiza postępowań wykazała jednak, że udzielający zamówień w trybie przetargu nieograniczonego naruszali upzp nieskładając oświadczeń o braku lub istnieniu okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania, a odbiór sekwenatora kapilarnego został przeprowadzony niezgodnie z postanowieniami umowy na jego zakup (zagadnienia szerzej opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”).

(akta kontroli str. 23-24, 66-256, 340-341, 386-389, 529)

W pierwotnym wykazie aparatury naukowo - badawczej w uzasadnieniu wniosku o dofinansowanie znajdowało się 40 pozycji. Ostatecznie w ramach projektu zakupiono 49 rodzajów urządzeń (po zmianach umowy aneksami). Na potrzeby realizacji projektu aparaturę naukowo-badawczą zakupiło czterech konsorcjantów na łączną kwotę 2 926,3 tys. zł w tym: Instytut – 1 970,6 tys. zł, Uniwersytet Rolniczy w Krakowie – 37,7 tys. zł, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie – 288 tys. zł oraz JK Sp. z o.o. – 630 tys. zł.

Poza wcześniej opisanym przypadkiem zakupu sekwenatora kapilarnego, pozostała aparatura została nabyta w okresie realizacji projektu oraz poszczególnych zadań. Aparatura pozostaje własnością konsorcjantów.

Przeprowadzone w toku kontroli NIK oględziny²⁵ wykazały, że zakupione w ramach projektu: sekwenator kapilarny, komora wysokiego ciśnienia hydrostatycznego, komora laminarna do pracy z oocytami, cztery mikroskopy, kontener na ciekły azot, zamrażarka niskotemperaturowa, serwer, dwa przełączniki sieciowe oraz macierz dyskowa były sprawne i wykorzystywane do badań naukowych.

(akta kontroli str. 25-34, 343-344, 406-514, 529)

Zakupiona aparatura w momencie przyjęcia na stan została ujęta w ewidencji, jako koszty zakupu materiałów przy jednoczesnym sporządzeniu dowodów potwierdzających jej przyjęcie do ewidencji pozabilansowej środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych finansowanych z projektu. Zgodnie z zasadami ewidencji przyjętymi w Instytucie, aparatura naukowo-badawcza

²⁰ Postępowania te dotyczyły: dostawy odczynników do analizy genomowej zwierząt gospodarskich, dostawy sprzętu komputerowego, oprogramowania i licencji na oprogramowanie, przeprowadzenia kampanii reklamowej i usług promocji oraz dostawy systemu do rozdziału fragmentów DNA metodą kapilarną, umożliwiające sekwencjonowanie i analizę długości fragmentów DNA.

²¹ Wyłączenia stosowania upzp dokonano na podstawie art. 4d ust. 1 pkt 1.

²² Dz. U. z 2018, r. poz. 87.

²³ Wyłączenia dokonano na podstawie art. 4pkt 8 upzp.

²⁴ Wyłączenia dokonano na podstawie art. 4pkt 3 lit. e upzp.

²⁵ 28 i 29 maja 2020 r.

finansowana na podstawie ustawy o finansowaniu nauki ewidencjonowana była pozabilansowo do czasu zakończenia i odbioru projektu.

(akta kontroli str. 275-281)

Wykonawcy wnieśli łącznie wkład własny w wysokości 7 363,2 tys. zł (pieniężny - 6 095 tys. zł oraz rzeczowy - 1 268,2 tys. zł) wobec planowanego²⁶ 7 385,8 tys. zł (pieniężnego w wysokości 6 115,8 tys. zł oraz rzeczowego 1 270,1 tys. zł). Poszczególni konsorcjanci wnieśli wkład własny w wysokości:

- Instytut: 3 018,4 tys. zł (pieniężny 3 002,8 tys. zł oraz rzeczowy 15,6 tys. zł) wobec planowanego 3 268,5 tys. zł (pieniężnego 3 251,8 tys. zł, rzeczowego 17 tys. zł);
- Uniwersytet Rolniczy w Krakowie: 81,6 tys. zł (w całości pieniężny) wobec planowanego 81,4 tys. zł (w całości pieniężnego);
- Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie: 1 595,2 tys. zł (pieniężny 461,9 tys. zł oraz rzeczowy 1 133,3 tys. zł) wobec planowanego 1 595,4 tys. zł (pieniężnego 462 tys. zł, rzeczowego 1 133,3 tys. zł);
- Stadnina Koni Michałów sp. z o.o.: 799,4 tys. zł (pieniężny 731,7 tys. zł oraz rzeczowy 67,8 tys. zł) wobec planowanego 647,6 tys. zł (pieniężnego 579,6 tys. zł, rzeczowego 68 tys. zł);
- Stadnina Koni Janów Podlaski sp. z o.o.: 567,6 tys. zł (pieniężny 530 tys. zł oraz rzeczowy 37,6 tys. zł) wobec planowanego 490,2 tys. zł (pieniężnego 452,4 tys. zł, rzeczowego 37,8 tys. zł);
- Małopolska Hodowla Roślin: 10,5 tys. zł (pieniężny 1,6 tys. zł oraz rzeczowy 9 tys. zł) wobec planowanego 11,9 tys. zł (pieniężnego 3 tys. zł, rzeczowego 9 tys. zł);
- JK Sp. z o.o.: 1 290,6 tys. zł (pieniężny 1 285,6 tys. zł oraz rzeczowy 5 tys. zł). Planowana wysokość wkładu była równa wkładowi wniesionemu.

(akta kontroli str. 525)

Różnice pomiędzy wniesionym wkładem własnym, a określonym w umowie wynikały z większego wkładu własnego ponoszonego przez stadniny koni, co umożliwiło dokonanie przesunięć w kosztorysie i zmniejszenie wkładu Instytutu z uwagi na oszczędności w planowanych kosztach podczas realizacji zadań. Ponadto poczyniono oszczędności w fazie przygotowania do wdrożenia, co wpłynęło na zmniejszenie całości kosztów wykonania projektu, w tym wnoszonego wkładu własnego.

(akta kontroli str. 526)

Projekt był realizowany w oparciu o umowę zawartą z NCBiR oraz umowę konsorcjum zawartą pomiędzy wykonawcami projektu. Realizację projektu monitorowano w okresach rocznych związanych z koniecznością sporządzenia raportów okresowych dla NCBiR. Dodatkowo kierownicy zadań sporządzali raporty z ich wykonania uwzględniające m.in. harmonogram realizacji i postępy w realizacji wskaźników. Nie sporządzono odrębnego dokumentu określającego plan jakości projektu, natomiast w Instytucie obowiązywał system PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02²⁷, na Uniwersytecie Przyrodniczym w Lublinie system PN-EN ISO/IEC 17025:2005, a w JK Sp. z o.o. księga HACCP i certyfikat Rolnictwo ekologiczne.

(akta kontroli str. 13-14, 311, 396-405)

²⁶ Plan określony w umowie ze zmianami.

²⁷ Do 2 grudnia 2019 r. PN-EN ISO/IEC 17025:2005.

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. We wszystkich czterech zbadanych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego²⁸ osoby zawierające umowę w imieniu Instytutu²⁹ nie złożyły oświadczeń o braku lub istnieniu okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania, co było niezgodne z art. 17 ust. 2 upzp. Zgodnie z tym przepisem osoby wykonujące czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia składają, pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, oświadczenie o braku lub istnieniu okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania w formie pisemnej.

(akta kontroli str. 165-181, 196-256)

Ówczesny Zastępca Dyrektora ds. Infrastruktury Naukowo-Badawczej podpisujący umowy nr ZP-01/11/17, ZP-01/09/16 i ZP-01/12/16 wyjaśnił, że w Instytucie nie pracuje od trzech lat i nie pamięta, że takie oświadczenia były mu przedkładane do podpisu. Zazaczył przy tym, iż w ramach nadzoru osobiście wraz z Głównym Księgowym podpisywał umowy jako końcowy dokument postępowania nie uczestnicząc w całej procedurze zamówień publicznych. Dodał, że w Instytucie zamówienia publiczne prowadził specjalnie powołany do tego dział, a jego kierownik i pracownicy byli wyszkoleni i przygotowani do prowadzenia tych spraw oraz byli wspierani przez dział prawny Instytutu.

(akta kontroli str. 264)

Ówczesny Główny Księgowy podpisujący umowy nr ZP-01/11/17, ZP-01/09/16 i ZP-01/12/16 wyjaśnił, że w okresie jego zatrudnienia w Instytucie za formalne przygotowanie dokumentacji, w tym jej kompletność i późniejsze przechowywanie odpowiedzialny był kierownik komórki zamówień publicznych, a zamówienia były udzielone na podstawie kompletu dokumentów przygotowanych przez osoby odpowiedzialne. Dodał, że za zgodność z obowiązującymi przepisami prawa każdorazowo odpowiadał radca prawny.

(akta kontroli str. 267)

Ówczesny Dyrektor Instytutu podpisujący umowę nr ZP-01/19/19 wyjaśnił, że 20 stycznia 2020 r. został odwołany z pełnionej funkcji i nie posiada dokumentów z okresu pełnienia przez niego funkcji dyrektora oraz nie pamięta czego dotyczyło postępowanie, którego przedmiotem było przeprowadzenie kampanii reklamowej³⁰, ani z kim została zawarta umowa, wobec czego nie ma możliwości udzielenia odpowiedzi czy i dlaczego nie złożył oświadczenia.

(akta kontroli str. 270)

Kierownik Zespołu Zamówień Publicznych w Instytucie wyjaśnił, że nie było żadnego wyraźnego przepisu w upzp wskazującego, że oświadczenie, o którym mowa w art. 17 ust. 2 upzp miała złożyć osoba zawierająca umowę. Wskazał, że przygotowując dokumenty przyjął zasadę, że osoby zawierające umowę nie składały oświadczenia o braku lub istnieniu okoliczności, o których mowa

²⁸ Zamówienia na dostawę sprzętu komputerowego, oprogramowania i licencji na oprogramowanie dla Instytutu (nr ZP-01/11/17), dostawę systemu do rozdziału fragmentów DNA metodą kapilarną, umożliwiającego sekwencjonowanie i analizę długości fragmentów DNA (nr ZP-01/09/16), dostawę odczynników do analizy genomicznej zwierząt gospodarskich (nr ZP-01/12/16) oraz przeprowadzenie kampanii reklamowej i usług promocji (nr ZP-01/19/19).

²⁹ Umowy w zamówieniach nr ZP-01/11/17, ZP-01/09/16 i ZP-01/12/16 zawarł ówczesny Zastępca Dyrektora ds. Infrastruktury Naukowo-Badawczej oraz ówczesny Główny Księgowy, a umowę w zamówieniu nr ZP-01/19/19 zawarł ówczesny Dyrektor Instytutu.

³⁰ Umowa na zamówienie nr ZP-01/19/19 została zawarta 17 października 2019 r. na kwotę 491 508 zł.

w art. 17 ust. 1 upzp, gdyż nie podejmowały one żadnych czynności w postępowaniu.

(akta kontroli str. 320-321)

Radca prawny Instytutu wyjaśnił, że osoby te nie składały takich oświadczeń, ponieważ nie wykonywały czynności w postępowaniach. Zaznaczył, że zawarcie umowy jest oświadczeniem woli i w jego opinii nie stanowi czynności w postępowaniu. Zwrócił uwagę, że przepisy dotyczące zawierania umów są umieszczone w innym dziale upzp niż dział II *Postępowanie o udzielenie zamówienia*, co świadczy o tym, że nie są czynnościami, co do których należy składać oświadczenie, o którym mowa w art. 17 ust. 2 upzp.

(akta kontroli str. 318-319)

NIK zwraca uwagę, że Sąd Najwyższy, w uchwale³¹ z dnia 17 grudnia 2010 r. wskazał, że postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego kończy się dopiero z chwilą zawarcia umowy. Tym samym, zdaniem NIK, osoba zawierająca umowę podejmuje czynność w postępowaniu i powinna złożyć oświadczenie o braku lub istnieniu okoliczności, o których mowa w art. 17 ust. 1 upzp.

2. Kierownik zadania drugiego projektu (*Kierownik Z2*) podpisała 25 marca 2016 r. protokół odbioru ilościowo-jakościowego zamówienia na dostawę sekwenatora³² pomimo nieprzeprowadzenia przez wykonawcę szkolenia aplikacyjnego. Natomiast, zgodnie z § 4 ust. 1 umowy na dostawę sekwenatora protokół odbioru miał być podpisany po dostarczeniu i zainstalowaniu urządzenia oraz przeprowadzeniu szkolenia aplikacyjnego. W protokole odbioru Kierownik Z2 potwierdziła m.in. realizację świadczeń dodatkowych oraz dokonała końcowego odbioru bez zastrzeżeń.

(akta kontroli str. 57-58, 165-171, 392)

Kierownik Z2 wyjaśniła, że na podstawie przedstawionego raportu instalacyjnego i oświadczenia serwisanta o sprawności i gotowości urządzenia do pracy oraz weryfikacji oczekiwanych parametrów urządzenia podpisała protokół odbioru. Wskazała, że termin szkolenia został przeniesiony na 27 kwietnia 2016 r. z przyczyn niezależnych od pracowników ówczesnego Działu Genomiki i Biologii Molekularnej IZ PIB.

(akta kontroli str. 372)

NIK zwraca uwagę, że zgodnie z postanowieniami umowy protokół odbioru miał być podpisany po dostarczeniu przez wykonawcę sekwenatora oraz przeprowadzeniu szkolenia aplikacyjnego. Termin realizacji tych obowiązków przez wykonawcę upływał, zgodnie z umową, 6 kwietnia 2016 r. Ponadto pracownicy Instytutu, ze względu na brak szkolenia, nie mogli korzystać z sekwenatora do 10 maja 2016 r., tj. przez 46 dni od dnia podpisania protokołu odbioru i 34 dni od dnia, kiedy upływał ostateczny termin wykonania umowy.

(akta kontroli str. 35-36, 165-171)

3. Instytut zapłacił 26 kwietnia 2016 r. 499 184,05 zł za dostawę systemu do rozdzielania fragmentów DNA metodą kapilarną, umożliwiającego sekwencjonowanie i analizę długości fragmentów DNA, pomimo że całość umowy nie została wykonana, co było działaniem niegospodarnym i niezgodnym z § 5 ust. 1 i 2 umowy. Zgodnie z zapisami umowy faktura miała zostać wystawiona w ciągu 7 dni od podpisania protokołu odbioru bez

³¹ Sygn. III CZP 103/10, LEX nr 646705.

³² Zamówienie nr ZP-01/09/16 na dostawę systemu do rozdzielania fragmentów DNA metodą kapilarną, umożliwiającego sekwencjonowanie i analizę długości fragmentów DNA.

zastrzeżeń z 21 dniowym terminem płatności. Zgodnie z § 4 ust. 1 umowy protokół odbioru miał być podpisany po dostarczeniu urządzenia oraz przeprowadzeniu szkolenia aplikacyjnego. Kierownik Z2 podpisała protokół odbioru 25 marca 2016 r., jednak szkolenie aplikacyjne z przyczyn niezależnych od Instytutu zostało przeprowadzone dopiero 10 maja 2016 r. Instytut zapłacił za wykonanie umowy 14 dni przed jej realizacją, podczas gdy zgodnie z postanowieniami umowy powinien był to zrobić w terminie 21 dni od dnia wystawienia faktury po wypełnieniu umowy przez wykonawcę. NIK podkreśla, że pracownicy Instytutu nie mogli korzystać z sekwenatora do czasu przeprowadzenia szkolenia.

(akta kontroli str. 35-36, 57-58, 113-183, 392)

Ówczesny Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że faktycznie 26 kwietnia 2016 r. zapłacono za dostarczoną aparaturę na podstawie sporządzonego protokołu stwierdzającego poprawność zainstalowanego urządzenia. Wskazał, że dostarczenie zamówionej aparatury było zasadniczym celem podpisanej umowy. Dodał, że *rzeczywiście szkolenie odbyło się w terminie późniejszym*.

(akta kontroli str. 533)

4. Instytut nie naliczył kar umownych wykonawcy zamówienia polegającego na dostawie sekwenatora kapilarnego, pomimo że szkolenie aplikacyjne nie zostało zrealizowane w terminie. Zgodnie z § 2 ust. 1 umowy zawartej 16 marca 2016 r. wykonawca zobowiązał się do dostarczenia i zainstalowania urządzenia oraz przeprowadzenia szkolenia aplikacyjnego w terminie trzech tygodni licząc od dnia podpisania umowy, tj. do 6 kwietnia 2016 r. Z przyczyn niezależnych od Instytutu pierwsza próba przeprowadzenia szkolenia miała miejsce dopiero 27 kwietnia 2016 r., ale z uwagi na awarię urządzenia szkolenie zostało faktycznie przeprowadzone 10 maja 2016 r. Zgodnie z § 7 ust. 1 umowy w przypadku opóźnienia w realizacji umowy wykonawca miał zapłacić zamawiającemu karę umowną w wysokości 0,1% wartości brutto umowy (499 184,05 zł) za każdy dzień opóźnienia, tj. w tym przypadku 16 972,26 zł.

(akta kontroli str. 113-183, 332)

Ówczesny Dyrektor Instytutu wyjaśnił, że nie pamięta dokładnie okoliczności nienaliczenia kar umownych za nieprzeprowadzenie szkolenia w oznaczonym terminie, ale zwraca uwagę, że głównym argumentem było terminowe dostarczenie aparatury i jej zainstalowanie w laboratorium Instytutu. Zaznaczył, że drugoplanową sprawą było przeprowadzenie szkolenia, które zostało zrealizowane przez wykonawcę nieco później. Wskazał na wieloletnią współpracę z dostawcą i określił ją, jako nienaganną i rzetelną. Zwrócił uwagę, że firma ta jako jedyna dostarczała taką aparaturę i odczynniki do niej.

(akta kontroli str. 533)

Dyrektor Instytutu w okresie od 21 lutego 2017 r. do 20 stycznia 2020 r. wyjaśnił, że nie naliczył i nie wyegzekwował kar umownych z tego tytułu, gdyż nie miał wiedzy o działaniach lub zaniechaniach poprzedniego Dyrektora Instytutu, a w szczególności nie miał wiedzy o tym, czy i dlaczego nie naliczono kar umownych w tym przypadku.

(akta kontroli str. 329)

Obecny Dyrektor wyjaśnił, że dostawca urządzenia jest monopolistą na rynku odczynników do posiadanych przez Instytut aparatów badawczych, w związku z czym po zrealizowaniu szkolenia zgodnie z ustalonym wspólnie planem

zdecydowano o nienałożeniu kar umownych, mając także na uwadze, że faktyczne skutki nałożenia kar w przyszłości powodowałyby pogorszenie relacji z firmą i obniżenie uzyskiwanych upustów na odczynniki lub aparaturę albo nawet zaprzestanie dostaw. Zaznaczył, że mając na uwadze te okoliczności uznano, że naliczenie kar umownych mogłoby spowodować skutki daleko bardziej dotkliwe niż zysk z naliczonych kar umownych a ich naliczenie w takiej sytuacji byłoby działaniem *przeciwnskutecznym*, czyli w rezultacie *niegospodarnym*.

(akta kontroli str. 40-43)

NIK zwraca uwagę, że termin realizacji umowy, a także sposób i wysokość kar umownych zostały określone we wzorze umowy stanowiącym załącznik do specyfikacji istotnych warunków zamówienia w ogłoszonym przez Instytut przetargu nieograniczonym. Wykonawca podpisując umowę godził się na warunki jej realizacji. NIK podkreśla, że Instytut nie mógł korzystać z urzędnika do czasu przeprowadzenia szkolenia, a zatem trudno określić fakt jego przeprowadzenia, jako *drugoplanowy*.

(akta kontroli str. 35-36)

5. Część A raportu końcowego została sporządzona nierzetelnie w zakresie: liczby autorskich lub współautorskich publikacji, dotyczących wyników prac B+R w czasopiśmie objętych Science Citation Index, kwot planowanych i poniesionych wydatków na zadania 5, 6 i 7, zdublowanych wartości amortyzacji w wykazie aparatury, oraz rozbieżności kwot zakupu aparatury badawczej.

Do łącznej liczby tych publikacji zaliczono pracę wysłaną do czasopisma Journal of Elementology jeszcze 26 listopada 2015 r., tj. przed rozpoczęciem projektu i wykazano ją dwukrotnie. W efekcie w części A raportu końcowego wskazano wykonanie wskaźnika na poziomie 64 publikacji zawiązując wynik o dwie (3,2%). Ponadto w części A raportu wskazano błędne dane dotyczące planowanych i poniesionych wydatków na zadania 5, 6 i 7 (łączna różnica w wysokości 1 099,42 zł), zdublowanie wartości amortyzacji w wykazie aparatury, oraz rozbieżności kwot zakupu aparatury badawczej.

(akta kontroli str. 316, 322-325, 383-385, 406-522)

Dyrektor wskazał, że powstałe rozbieżności wynikały z omyłek podczas sporządzania raportu. Dodał, że błędy pisarskie zostały już poprawione i informacja w tym zakresie została przesłana do NCBIr w trakcie kontroli NIK.

(akta kontroli str. 23-24, 324-325, 383-385)

OCENA CZĄSTKOWA

Instytut realizując projekt przestrzegał postanowień umowy z NCBIr. Rozliczane przez Instytut koszty spełniały kryteria kwalifikowalności, a zakupy sprzętu i aparatury były dokonywane zgodnie z umową.

NIK zwraca jednak uwagę, że chociaż wydatki były ponoszone zgodnie z przepisami upzp i z zachowaniem trybu konkurencyjnego, to w przypadku zakupu sekwenatora dopuszczono do powstania szeregu nieprawidłowości oraz nie naliczono wykonawcy kar umownych z tytułu niewykonania umowy w terminie. Ponadto zawierający umowy nr ZP-01/11/17, ZP-01/09/16 i ZP-01/12/16 nie złożyli oświadczeń o braku lub istnieniu okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania.

2. Osiągnięcie założonych efektów strategicznych programów badań naukowych

Opis stanu faktycznego

Zadania badawcze realizowane w ramach projektu zostały zakończone do 15 listopada 2018 r., tj. w terminie przewidzianym harmonogramem. Zadanie obejmujące fazę przygotowania do wdrożenia zostało zakończone 31 grudnia 2019 r. wobec pierwotnie planowanego 15 maja 2019 r. Zmiany harmonogramu w tym zakresie dokonano aneksami do umowy³³. Wydłużenie okresu realizacji zadania i w efekcie całego projektu było podyktowane m.in. chęcią upowszechnienia wyników projektu jak najszerszej rzeszy odbiorców na wystawach branżowych organizowanych na terenie całego kraju w 2019 r.

(akta kontroli str. 289-298, 529)

Realizując projekt osiągnięto następujące wskaźniki produktu:

- liczba autorskich lub współautorskich publikacji, dotyczących wyników prac B+R programu, w czasopismach objętych Science Citation Index. Docelowa wartość wskaźnika po zakończeniu realizacji projektu miała wynieść 84, a faktyczna osiągnięta wartość wskaźnika wyniosła 62 publikacje. Wskaźnik zrealizowano w 73,8%;
- liczba nowych produktów, w tym: technik, technologii, modeli, wyrobów, metod i procedur, opracowanych i poddanych weryfikacji podczas realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika po zakończeniu realizacji projektu miała wynieść 29, a faktycznie osiągnięta wartość wyniosła 38. Wskaźnik zrealizowano w 131%;
- liczba zgłoszeń patentowych dokonanych w wyniku realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika po zakończeniu realizacji projektu miała wynieść siedem, a faktyczna wartość wyniosła dziewięć. Wskaźnik zrealizowano w 128%, jednak w przypadku sześciu spośród dziewięciu Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej (*Urząd Patentowy*) poddał w wątpliwość ich poziom wynalazczy;
- liczba zgłoszeń wzorów użytkowych dokonanych w wyniku realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika po zakończeniu realizacji projektu miała wynieść 12, a faktyczna wartość wyniosła 11. Wskaźnik zrealizowano w 91%.
- liczba młodych naukowców biorących udział w realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika po zakończeniu realizacji projektu miała wynieść 28% i taka wartość została osiągnięta³⁴. Wskaźnik zrealizowano w 100%.

(akta kontroli str. 299-301, 303-309, 346, 529)

Projekt przewidywał osiągnięcie następujących wskaźników rezultatu przed upływem pięciu lat od jego zakończenia, tj. do 31 grudnia 2024 r.³⁵:

- liczba projektów jednostek badawczych biorących udział w projekcie, realizowanych poza projektem wspólnie z innymi podmiotami. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 10, a zrealizowana wartość wskaźnika wyniosła pięć. Stan realizacji wskaźnika wynosił 50%;
- wzrost liczby projektów uzyskanych przez polskie zespoły biorące udział w inicjatywach i projektach uruchamianych w ramach programu Horyzont 2020, w stosunku do siódmego programu regionalnego. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 23%, a stan realizacji wyniósł 0%. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%;

³³ Aneksy z 22 marca 2018 r. i 22 lipca 2019 r.

³⁴ 57 naukowców spośród 204 ogółem było *młodymi naukowcami*.

³⁵ Stan realizacji niżej wymienionych zadań podano na dzień 26 lutego 2020 r.

- wzrost wartości projektów uzyskanych przez polskie zespoły biorące udział w inicjatywach i projektach uruchamianych w ramach programu Horyzont 2020, w stosunku do siódmego programu regionalnego. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 23%, a stan realizacji wyniósł 0%. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%;
- zwiększenie kwoty nakładów na badania naukowe i prace rozwojowe, poniesionych przez podmioty pozabudżetowe biorące udział w realizacji projektów w ramach programu. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 13 mln, a stan realizacji wyniósł 0. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%;
- liczba patentów uzyskanych przez przedsiębiorstwa w wyniku realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 1, a stan realizacji wyniósł 0. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%;
- liczba wzorów użytkowych uzyskanych przez przedsiębiorstwa w wyniku realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 3, a stan realizacji wyniósł 0. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%.

(akta kontroli str. 299-302, 346, 406-514, 529)

W wyniku projektu zakładano osiągnięcie następujących wskaźników wpływu po upływie pięciu lat od zakończenia projektu³⁶:

- liczbę cytowań dotyczących prac opublikowanych w związku z projektem. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 504, a stan realizacji wyniósł 40. Stan realizacji wskaźnika wynosił 19,8%;
- liczbę stopni naukowych uzyskanych w rezultacie pracy rozpoczętej podczas projektu przez zaangażowanych w niego naukowców. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 26, a stan realizacji wyniósł jeden. Stan realizacji wskaźnika wynosił 3,85%;
- liczbę patentów uzyskanych i wdrożonych w efekcie realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 5, a stan realizacji wyniósł 0. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%;
- liczba uzyskanych i wdrożonych wzorów użytkowych w efekcie realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 6, a stan realizacji wyniósł 0. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%;
- liczba nowych produktów, w tym nowych technik, technologii, modeli, produktów, metod i procedur powstałych w wyniku realizacji projektu. Docelowa wartość wskaźnika ma wynieść 25, a stan realizacji wyniósł 0. Stan realizacji wskaźnika wynosił 0%.

(akta kontroli str. 302, 529)

NIK zwraca uwagę, że dwa spośród pięciu wskaźników produktu nie zostały zrealizowane w całości. Zdaniem NIK istnieje istotne ryzyko niezrealizowania wskaźnika wpływu polegającego na liczbie uzyskanych i wdrożonych patentów. Oczekiwana wartość wskaźnika po upływie pięciu lat od zakończenia projektu powinna wynosić pięć. Instytut dokonał zgłoszenia dziewięciu wniosków o udzielenie patentu, ale w przypadku sześciu z nich Urząd Patentowy poddał w wątpliwość ich poziom wynalazczy. Ponadto stan realizacji pięciu z sześciu wskaźników rezultatu oraz trzech z pięciu wskaźników wpływu wynosi 0%.

(akta kontroli str. 356-367)

Dyrektor wskazał, w odniesieniu do zastrzeżeń Urzędu Patentowego, że nie mają one charakteru rozstrzygającego, a są jedynie ogólną informacją dla wynalazcy

³⁶ Stan realizacji niżej wymienionych zadań podano na dzień 5 czerwca 2020 r

wskazującą, czy proponowane rozwiązanie posiada zdolność patentową. Dyrektor dodał, że rzecznik patentowy w wiadomości kierowanej do pracowników Instytutu wskazał wątpliwości Urzędu Patentowego oraz przedstawił wskazówki, co do dalszego sposobu postępowania. W opinii Dyrektora realizacja żadnego ze wskaźników rezultatu ani wpływu nie jest zagrożona a niewykonanie dwóch wskaźników produktu (dotyczących liczby publikacji i zgłoszonych wzorów użytkowych) wynika z faktu, że planowane do osiągnięcia wartości tych wskaźników były szacunkowe. Jednocześnie zaznaczył, że osiągnięcie zakładanej wartości wskaźnika dotyczącego liczby publikacji planowane jest w ciągu pięciu lat od zakończenia projektu.

(akta kontroli str. 381-382)

NIK podkreśla, że rzecznik patentowy składający wnioski o udzielenie patentów w korespondencji z pracownikami Instytutu ocenił, że *praktyczne możliwości obrony przed zarzutem braku poziomu wynalazczego są minimalne* i przedstawił możliwości dalszego postępowania, które miało polegać na:

- oczekiwaniu na rozpoczęcie formalnego postępowania;
- przeredagowaniu opisów i zastrzeżeń w sposób eliminujący zarzut braku poziomu wynalazczego nie zmieniając istoty wynalazku ani nie rozszerzając zakres ochrony;
- wycofaniu zgłoszenia i ponownym jego zgłoszeniu z uwzględnieniem uwag Urzędu Patentowego.

(akta kontroli str. 368)

Realizując projekt dokonano większej ilości zgłoszeń patentowych (dziewięć wobec planowanych siedmiu), jednak w przypadku sześciu spośród nich Urząd Patentowy poddał w wątpliwość ich poziom wynalazczy. Opracowano większą od zaplanowanej ilość nowych receptur produktów wytwarzanych z surowców ras rodzimych (38 wobec planowanych 29) oraz opracowano schematy warsztatów edukacyjno-wdrożeniowych dotyczących efektywnego wykorzystania potencjału hodowlanego ras rodzimych w lokalnej gastronomii.

(akta kontroli str. 8-9, 347-368)

Wykonawca upowszechniał wyniki projektu realizując zadanie z fazy przygotowania do wdrożenia projektu poprzez publikacje naukowe³⁷, wystąpienia konferencyjne i seminaria³⁸, ulotki informacyjne, film reklamowy oraz felietony filmowe.

(akta kontroli str. 293-298, 406-514)

Wyniki monitoringu allelu genu RYR1 w populacji świń ras lokalnych wskazały na konieczność podjęcia działań w celu eliminacji jego niekorzystnego wpływu na jakość surowców. Przeprowadzone pilotażowe badania usługowe na zlecenie Polskiego Związku Hodowców Trzody Chlewnej POLSUS oraz indywidualnych zleceń hodowców w roku 2019 zostały wykorzystane w pracach hodowlanych. Opracowano model oceny statusu zagrożenia ras rodzimych, którego wdrożenie zaplanowano na 2021 r. Stworzono modele wypasu zwierząt przeżuwiających na terenach przyrodniczo cennych, które mogą zostać wykorzystane przez dyrekcje ochrony środowiska, parki narodowe, krajobrazowe oraz rolników. Ponadto wyniki badań krwi czystej krwi arabskiej przekazano bezpośrednio hodowcom celem ich wykorzystania. Wyniki badań dotyczące wielokryterialnej oceny gospodarstw rodzinnych w zależności od utrzymywanego gatunku zwierząt, rasy zwierząt i regionu oraz oszacowane wskaźniki rentowności gospodarstw wykorzystane

³⁷ 62 publikacje w czasopiśmie objętych Science Citation Index.

³⁸ Łącznie 241 wystąpień i seminariów.

zostaną na szczeblu rządowym do wypracowania decyzji dotyczącej wysokości dopłat do hodowli ras rodzimych. Wykonane analizy jakości surowców i produktów pochodzących od ras rodzimych pozwoliły opracować technologie i receptury produkcji serów i wędlin. Spółdzielnia Mleczarska w Łużnej produkuje sery wg receptury opracowanej w trakcie realizacji projektu w oparciu o mleko krów rasy czerwonej. Masło z mleka krowy tej rasy zostało wyprodukowane w niewielkiej ilości pozwalającej jedynie wykonać badania laboratoryjne określające wartość odżywczą i kulinarną. Ze względu na brak dostatecznej ilości surowca, produkcja masła na skalę towarową została wstrzymana.

Z uwagi na cenne właściwości surowców i produktów ras lokalnych opracowano system jakości certyfikacji marką Rasa Rodzima. W założeniu logo to ma promować na rynkach lokalnych produkty konkretnej polskiej rasy rodzimej utrzymywanej w tradycyjnych systemach utrzymania i żywienia. Głównym celem wykorzystywania logo dla producentów ras rodzimych jest upowszechnienie i podniesienie świadomości społeczeństwa na temat roli i znaczenia ras rodzimych, jako ważnej części naszego dziedzictwa narodowego. Logo będzie mogło być stosowane dla wszystkich rodzajów produktów (tusze, mięso i jego przetwory, mleko i jego przetwory, jaja, miód, wełna, skóry, itp.).

(akta kontroli str. 406-514)

Stwierdzone
nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

Instytut zrealizował projekt zgodnie z jego opisem i harmonogramem oraz upowszechniał na znaczną skalę osiągnięte, podczas jego realizacji, wyniki. W projekcie uczestniczyli konsorcjanci prowadzący działalność gospodarczą, którzy na bieżąco wykorzystywali wyniki w nim uzyskane w swojej działalności.

NIK zwraca jednak uwagę, że dwa wskaźniki (dotyczące liczby publikacji oraz liczby zgłoszonych wzorów użytkowych) spośród pięciu wskaźników produktu nie zostało zrealizowanych w całości, a stan realizacji pięciu z sześciu wskaźników produktu oraz trzech z pięciu wskaźników wpływu wynosi 0%.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

Uwagi Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że stwierdzone w toku kontroli stany nieprawidłowe, które wystąpiły w związku z prowadzeniem postępowań o udzielenie zamówień oraz realizacją umowy udzielonej w trybie przetargu nieograniczonego wskazują na potrzebę wzmocnienia ze strony Instytutu działań nadzorczych nad prawidłowym przebiegiem postępowań oraz realizacją umów z wykonawcami.

Wnioski

1. Podjąć działania w celu wyegzekwowania od wykonawcy umowy nr ZZP/58/16 kar umownych za nieterminową realizację umowy.
2. Zapewnić, aby wszystkie osoby biorące udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego składały oświadczenia o braku lub istnieniu okoliczności powodujących wyłączenie z postępowania.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

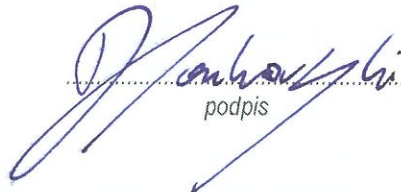
W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, 26 sierpnia 2020r.

Kontrolerzy

Dariusz Jankowski

starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

Piotr del Fidali

starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Krakowie
z up. Marcin Kapeć
Wicedyrektor